

'De kunst van het leven is
vormgeven aan je lijden'

Freek de Jonge

Voorwoord

We brengen in ons leven veel tijd door met wachten. Op wat wachten we, op wie, wanneer, waar, waarom?

De Ierse auteur Samuel Beckett schreef in 1952 een absurdistisch toneelstuk *'En attendant Godot'* - 'Wachten op Godot'

Twee zwervers, Vladimir en Estragon, wachten onder een boom tevergeefs op ene Godot. Tevergeefs, want Godot zal nooit komen. Het enige wat ze hebben is tijd om zich te vervelen. Ze wachten op iets wat zin kan geven aan het leven. Ze wachten op iemand die zin kan geven aan hun leven, maar wachten op iets of iemand om de zinloosheid van het bestaan te verlichten maakt afhankelijk. Betekenis geven aan je leven doe je zelf, anders is ons leven zinloos.

Hoe zinvol is wachten in een wachtkamer als je weet dat je niet meer kunt genezen van kanker? Wachten op Godot? Wachten op een behandeling die je weer een toekomst geeft? Op een kuur, een remedie die waarschijnlijk (voorlopig) nog niet zal komen. Hoe zinloos of zinvol is wachten dan?

Hoe geef je zin aan je leven als je hoort dat het leven voor jou eerder eindig is dan je verwachtte? Wachten op de dood of zingeven aan het leven? Hoe maak je van wachten een zinvolle activiteit?

Wachten kun je leren, maar dan moet je wel de gelegenheid krijgen om lang te kunnen oefenen. Die kans heb ik gekregen en benut. Resultierend in vier theatersolo's en, na mijn eerste boek *Waterval*, een tweede boek: *'De vrouw in twintig wachtkamers.'*

Observaties in wachtkamers, spreekkamers en op afdelingen van de verschillende disciplines waarmee ik kennis heb gemaakt gedurende mijn jarenlange oncologische traject.

'De vrouw in twintig wachtkamers' is een boek om de tijd te doden in de wachtkamer, maar ook een boek dat de creatieve en inspirerende kant van wachten laat zien.

Kitty Trepels van Mil

Hoofdstuk 1 - Wachten

De vele gezichten van het wachten

Wachten, we kennen het allemaal. We ervaren het allemaal. Wachten op de ideale partner, wachten op de baan waar je misschien nooit voor in aanmerking zult komen. Wachten op de trein, de bus, op het vliegtuig, de boot. De post die tussen 10.00 uur en 14.00 uur een pakket zou komen brengen, maar die om 15.00 uur nog niet is geweest. Vertragingen. Lange rijen bij musea, bij de bioscoop, in de Action. In de rij bij de lopende band van de kassa in een volle supermarkt. Als de ergernis tot ongekende hoogte stijgt, schroomt menigeen niet om met zijn of haar karretje 'per ongeluk' subtiel tegen de enkels te duwen van degene die voor hem of haar staat. Degene die juist heeft afgerekend, maar op zijn of haar dooie gemak de boodschappen staat in te laden in drie verschillende tassen, ondertussen een telefoontje beantwoordt en ook nog een doosje gaat zoeken als de drie tassen toch nog te klein blijken te zijn voor de weekendboodschappen.

De 'telefonische wachtkamer' is ook een bron van ergernis. Zeker als je naar de huisarts of het ziekenhuis belt. Als je je in een kwetsbare positie bevindt. 'Toets 1 als u arts bent en een uitslag wilt opvragen, toets 2 als u patiënt bent en een afspraak wilt maken of verzetten, toets 3 voor overige vragen.' Je tikt op 2 en denkt een stap verder te zijn na je keuze, maar dan begint het echte wachten pas: 'Er zijn nog twaalf wachtenden voor u.' Na tien minuten wachten komt er toch schot in de zaak, denk je. 'U bent de eerste in de wachtrij.' Je hebt eindelijk de finish van de wachtrij bereikt. Een zucht van verlichting, maar precies op het moment dat je diep ademhaalt om je vraag te stellen, wordt de verbinding verbroken... 'Er zijn nog vijftien wachtenden voor u...'

Wachten is vaak een beproeving. Behalve als iets gratis is. Als concertkaarten in de voorverkoop zijn, of als er exclusieve, nieuwe sneakers of telefoons gelanceerd worden. 'Voorlopig slechts honderd exemplaren beschikbaar ter introductie.' Wie het eerst komt... Dan is wachten geen probleem. Dan zetten fans, zelfs de avond van tevoren, een tentje op. We kunnen het dus wel: wachten.

In de medische wereld, zijn er speciale ruimtes ingericht om te wachten. De wachtkamers. Soms met muziek op de achtergrond, een televisiescherm aan de muur, een koffieapparaat in de hoek en tijdschriften op tafeltjes. Om de tijd te doden. Het zijn pogingen om de patiënt op zijn of haar gemak te stellen, voorzieningen om de patiënt af te leiden van het tikkende horloge of de klok die dominant aan de muur hangt.

Vaak kun je een nummertje trekken, om de wachttijd inzichtelijk te maken, maar ook dan slaat de irritatie toe. 'Welk nummertje heeft u?' Als jij nummer 15 hebt en degene die naast je zit nummer 3 en nummer 2 zit al een half uur binnen, dan weet je genoeg, maar je houdt je in. Hardop klagen over wachttijden in de wachtkamer is *not done*. Je zit immers in een afhankelijke positie. Ongeduld en ergernis wordt meestal non-verbaal geuit: zuchten, blikken van verstandhouding, op je horloge en op de klok kijken. Om de patiënt voor te bereiden op de wachttijd zijn er beeldschermen opgehangen, waarop per arts de uitlooptijd staat. Maar hoe weet het beeldscherm hoeveel tijd de patiënt en arts nodig hebben als er iets onverwachts gebeurt? Als de patiënt aan het einde van

het consult een huilbui krijgt? Als de arts de doos met papieren zakdoekjes tevoorschijn moet halen?

Voor de behandeling van kanker betaal je vaak een prijs

Mijn eerste oncoloog, Victor van der Vlugt, nam geen blad voor de mond toen er in 2010 een agressieve, ingewikkelde vorm van borstkanker ontdekt werd. Hij zei: 'Voor de behandeling van kanker betaal je later vaak een prijs, zeker als een behandeling lang gaat duren. Latetermijnschade.' Ik begreep niet wat hij bedoelde. Ik vroeg er ook niet naar. Ik was bezig met mijn curatieve behandeling, maar in 2016 bleek de borstkanker te zijn uitgezaaid. Na het pensioen van Victor schreef mijn nieuwe oncoloog, Paula van Breda, naarmate de tijd vorderde, steeds vaker verwijskaarten uit voor een bezoekje aan andere disciplines, hulptroepen. Ik dacht terug aan de woorden van Victor van der Vlugt.

Ik kwam erachter wat het betekende: voor de behandeling van kanker betaal je later vaak een prijs. Mijn agenda werd gevuld met vele afspraken in het ziekenhuis. Ik mocht kennismaken met andere afdelingen en specialisten, waar 'de prijs', waar Van der Vlugt over sprak, dominant in beeld kwam, toen bleek dat ik uitzaaiingen had. Ik kreeg last van bijwerkingen van de oneindige behandelingen: chemotherapie en bestralingen.

Inspiratie

Al jaren zeg ik tegen mijn studenten Theater: 'Als je goed om je heen kijkt, ligt de inspiratie voor het schrijven van teksten - een karakterexposé met bijbehorende verhaallijn - voor het oprapen. Op straat, in de bus, in een restaurant. Overal zie je mensen en achter mens zit een verhaal.'

Ik paste de tip op mezelf toe, naarmate ik vaker in het ziekenhuis kwam. Ik verveelde me in de wachtkamers en dacht: ook de witte wereld levert misschien de nodige inspiratie op. Als je er, ondanks je medische situatie, oog voor hebt. Ik probeer me voor te stellen hoe andere patiënten in de wachtkamer zich voelen, wat ze denken en wat ze zien. Wie zijn ze? Waar komen ze vandaan? Het observeren leidt me af van mijn eigen angst. De meest eigenaardige achternamen klinken uit de monden van de oncologen, als ze hun patiënten naar binnen roepen. 'Meneer Wittebrood, mevrouw Nooitgedacht, mevrouw Berenpoot, mevrouw Hupjes, meneer Gijlvoet.' De achternamen ontlokken een lach op mijn gezicht. Ik durf mijn zusje Sandra, naast me, niet aan te kijken. Bang dat de glimlach een ongepaste lachbui wordt. We delen immers hetzelfde gevoel voor humor. Ik observeer ook vol interesse de artsen die uit hun spreekkamer komen. Een unieke manier om de wachttijd te doden. Zo'n kans krijg je als gezonde burger natuurlijk zelden.

Schoenen

Ik vraag me regelmatig af wie er achter de witte jas van de, meestal vrouwelijke, arts zit. De kledingstijl zegt veel over iemands persoonlijkheid, maar een witte jas verbergt veel. Het woord uniform betekent niet voor niets gelijkheid. Om toch een beeld te krijgen van wie er achter de witte jas schuilt, kijk ik vaak, uit verveling, naar de schoenen van artsen, waardoor er toch een klein tipje van de sluier wordt opgelicht. Klakkende hoge hakjes. Vooral gedragen door jonge vrouwelijke artsen aan het begin van hun loopbaan. Met een zwabberend staartje en met een looppas alsof ze op een evenwichtsbalk lopen. Dan hebben we de elegante laarsjes, maar wél met een comfortabele platte hak, voor